

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVŐPÁRT KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve.

Egész évre . . . 10 frt.
Félévre . . . 5 " "
Negyedévre . . . 2 " " 50 kr.
Hgy hátra . . . 1 " "

Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, **Kutasi Imre nyomdájában**, aztán Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésükben, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:

50 hasábon postára 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű a többletben megjelölt hirdetéseknek leengedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyitási díj: 10 krajczár. Helyesnek tartó hirdetések minden sora 20 kr. A hirdetéseknek valamit a nyitási költségek egyedül a kiadó irodájában vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetési díjak a kiadó hivatalában, a lap szellemi részében tartózkodó közlemények a szerkesztőség irodájában, az elnökönél, czimezőndők, nagyjutozsa Jóna-ház 1704. szám alatt.

Debreczen, május 1.

A Pázmány Dénes lapjában, a "Gazette de Hongrie"-ban egy angol parlamenti tag, Jenkins Edward, ki éppen Budapestben idős, mondja el nézeteit az új angol kormány politikájáról Ausztria-Magyarországgal szemben.

Jenkins ur biztosít bennünket arról, hogy uralomra került elvtársai nem ellenségei az osztrák-magyar monarchiának, hanem az osztrák-magyar monarchia kelet felé terjeszkedését egy nagy szláv birodalommal alakuljon, akkor ennek az angol szabadelvűek a legerélyesebben ellene fognak szegülni.

Hát hiszen ha csak ennek szegülni ellene, akkor egészen nyugodtan allhatunk; olyan bolondot senki. — legálább számba vehető államférfi nem akar, hogy a Habsburg monarchiából egy nagy délszláv birodalmat teremtsen. Mi magyarok pedig legkevésbé vallhatunk ilyen örült politikát a magunknak. Semmi kedvünk sincs bele meríteni saját nemzetünknek abba a tengerbe, melyben el kell vesnie; magyar politikai ilyen tanácsossal soha sem fog szolgálni ő felségének.

Bosznia és Hercegovina megszállása óta nem egyszer hallottuk már ezt a vádat. Ismételték azt Belgrádban, Szentpéterváron s mindenütt, hol okuk volt ellentit uszítani a szláv fajok közvéleményét. Ausztria-Magyarország nagy hódításokra készül a keleten, hirdették fogcsikorgatva, a bosnyák okkupáció csak kezdet, nem sokára reá vetik az osztrák-magyar jármót a Balkán félsziget minden csak imént fölszabadult népére. Az osztrák-magyar uralom elfoglalja a török helyét, le az aegai tengerig s a Dardanellákig akar terjeszkedni a Habsburg monarchia.

Ezeknek a régi vádaknak visszhangját halljuk újra. Az angol szabadelvűek meg akarják védeni a Balkán félsziget népeinek szabadságát az osztrák-magyar kaptaság ellen.

Hiszen ha csak ennyi az egész, akkor szent a béke köztünk. Ha Gladstone csak azt akarja, hogy rá ne tegyék a kezünket Bulgáriára, Szerbiára s az orr-és fül-levegaldó dicső montenegrói népre, hát biztosítva lehet, hogy ilyenmi szándék nem is forog senkinek a fejében mindaddig, míg azon jeles népecskék és államcsókák megmaradnak az illő korlátok közt. De ha egy nagy gyűrit akarnak körülöttünk húzni s a szláv kigyó tekerőzve akarja körül ölelni Magyarországot, ha egész déli határainkon végig muszka előőrsoket akarnak föllállítani s a fekete tengertől az Adriáig készíteni a minden oroszok

czárja számára a diadalmat, — azt nevezhetik az angol szabadelvűek a balkán félszigeti népek fölszabeditásának, de Ausztria-Magyarország nem fogja tűrni azt.

Nem azért nyomult be vitéz hadseregünk Bosznia és Hercegovina sziklái közé, hogy azt a délszláv conföderatio számára kikaparja a gesztenyéből, hanem hogy egy kardcsapással véget vessen a délszláv ambícióknak. Lehet, hogy Belgrádban és Csetinyében megint megjön az embereknek az étvágyuk, de majd meglátják, hogy az angol partfogás csak olyan irott malaszt, melynek nem sok hasznát veszik s hogy mi tiszteletet tudunk parancsolni saját erőnkkel is a berlini szerződés által nyert jogainknak.

Az új közlekedési miniszter esküje
Ordódy Pál közlekedési miniszter a hivatalos esküt — az udvari tisztviselők jelenlétében csütörtökön ő felsége kezeibe letette. Az esküformát Pápay udvari tanácsos olvasta fel.

A hírlapok árulataása tárgyában Tisza s Taaffe gr. kormányelnökök között tárgyalások folytak, melyek azonban eddig nem vezettek eredményre.

Az államtitkárok eddig rendesen a miniszterekkel együtt benyújtottak lemondásukat és pensióit sem kaptak. Ennek az volt következménye, hogy a kellő képességgel bíró tisztviselő, ha csak nem mondták le az addig kiérdemelt pensiójukról, helyettes államtitkárok lehettek csak. Ertesültünk, hogy az államtitkárok ezen helyzetét meg akarja változtatni a kormány és az angliai praxis szerint esetleg két-két államtitkari állomást kíván szervezni. Az egyik politikai tisztviselő lesz, a ki szükség esetében a parlamentben is képviseli a kormányt és a miniszterekkel együtt lemond, a másik pedig szakember és állandó tisztviselő lesz.

A hervát magyar klegyezés feltételei, a következők: Horvátország lemond a határvédelmi jövedelméről a multat illetőleg, hasonlóképen Magyarország is lemond a Horvátországát a határvédelmi címén fizetett többlet kárpótlásáról. Magyarország kizsoklátgatja az eddig Budapesten kezelt hervát alapot mely 1.600.000 ftra rug és lemond ez alapokra formált igéyeiről.

Országgyűlés.

— A képviselőház. —

Budapest, április 29.

Tárgyalatt az 1880. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslat.

Az appropriationalis vitát rendesen minden évben nagy feszültséggel várják. Most sokkal hamarabb és a kormányra nézve sokkal kedvezőbben folyt le, mint hinni lehetne és ez teljes fényben tünteti fel az ellenzék nagyon zilaít pártviszonyait.

Hegedűs Sándor előadó betérjeszti a törvényjavaslatot ajánlva azt elfogadásra, Ugron Gábor volt az első szószó. Egy nagy rakás frázist összehordva, nem szavazta meg a költségvetést.

Lukács Béla szintén nem szavazta

meg és a törvényjavaslatot, mert bizalmi kérdésnek tekinti s mert nem is tartja korrektnak a költségvetést.

Eles Henrik beszélt a kormánypárti tagok közül erősen támadva az ellenzék mai politikáját.

Következett Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszter beszéde. Lukács Béla kifogásaira pontonként felel meg, mire Pulszky Ágost ismételtén a Lukács által már elmondottakat, elnök a vitát bezárja.

A törvényjavaslat, — Tisza Kálmán egy aránylag rövid, mégis sokat fellelő beszéde után, melyben a miniszterium hírelt rekonstrukciójáról is szólt s kijelentette, hogy miniszterterárait ok nélkül nem szokta s nem fogja elejteni, — elfogadtattott.

Budapest, apr. 30.
Napirenden volt a magyar büntető törvénykönyvek életelértéptéteáról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalása, a \$-ok igen csekély módosításokkal elfogadtattak.

A büntető perrendtartásról azt jelenté ki Pauler Ivadar igazságügyminiszter, hogy azt meg ezen országgyűlés folyamán a képviselőház elé terjeszti. E perrendtartást, mely két fejezet s az indoklás híján már készen van Csemegi Károly legfőbb ítélőszéki tanácselnök készíti, ki e végből már hónapok óta a bírói teendők alól illetékesen fölmentette. Csemegi Károly a teljes elkészült törvényjavaslatot legkésőbb szeptember hóig a miniszternek át fogja adni.

A pozsonyi választókerületben a Szilágyi József helyébe Sennyei Pált léptetik fel képviselő jelöltnek.

Uj országos képviselő. Füleken Beniczky Gyula országos képviselővé választott. Beniczky partonkivüli.

Szörénymegye kormányzója. Szörénymegyében a megye kormányzatával egybekötött főispáni teendők teljesítésével Hóssler Nándor, Beszterce-Naszöldmegye főispánja lett kormánybiztosi minőségben ideiglenesen megbizva.

A debreczeni nyugdíj-intézet közgyűlése.

Debreczen, máj. 1.

A debreczeni színház nyugdíj-intézetének évi rendes közgyűlése tegnap délelőtt tartott meg a színházi csarok termében. A nyugdíjkepes tagok szabályszerű számban jelen meg elnök Varga Lajos az ülést megnyitotta s a jegyzői tolat Travers István vezette. Jelen volt Barcsay István városi tanácsnok is mint hatóság bírtos. Előterjesztetet pénztárnok Orvényi Ottó számadása a mult 1879-ik évről mely a választmányi küldöttség által megvizsgáltatván s helyesnek találtatván, a felmentvény pénztárnoknak közgyűléssel megszavaztatott és a számadási mérleg széküldése az alapítók nyugdíj-intézeti tagok és az érdekelte hírlapok részére elhatározottat.

Felolvastatt a folyó 1880-ik évre szóló pénztári előirányzat, mely szerint az intézet bevétele, toke kamatból és a nyugdíj képes tagok befizetéseiből összesen 2500 ftra. Kiadása pedig segélyezésre és egyebekre 500 ftra tetetett ki minek folytán a jelen évben mintegy 2000 ftr tökécsithető lesz.

Az alapítványi töké befizetése jó eredménnyel folyik.

Özv. Zöldy Miklósné nyugdíjaztatásáért folyamodván és a szabályok szerint a nyugdíjkepes tagok az intézeti választmány és a városi hatóság által választott 4 orvos bizonyítványa szerint agg kora és elgyengülése miatt szinpadoni rendes működése képtelenség találtatván részére havonkénti részletekben kihezendő 240 ftr évi segély szavaztatott meg.

Általában örömmel constatálta a közgyűlés, hogy a színházi nyugdíj-intézet toke vagyona szépen gyarapodik és már is rendelkezési célját nevezetesen a rendes és rendkívüli segélyezéseket, erejéhez képest gyakorolhatja.

A debreczeni színház nyugdíj-intézetének pénztári mérlege

1879. márczius 1-től 1879. december 31-ig.

Bevétel:

Pénztári maradvány 1879. mártius 1-ről 2327 ftr 64 kr.
1. Alapítványokra tett befizetések: 423 ftr 33 kr.
2. Kamatra kiadott kölcsön visszafizetett 1000 ftr.
3. Kamatok fizetettek: 1495 ftr 33 kr.
4. A szin társulat nyugdíjintézeti tagjai által tett befizetések u. m. fizetésük 2%-ja 756 ftr 66 kr.
Az intézet javára tartott szini előadásokból 151 ftr 65 kr. Összesen 6154 ftr 61 kr.

Kiadás:

1. Kamatozásra kiadott kölcsön 1000 ftr.
2. Dóza József agg szinész segélyezésére havonként 15 ftrtal közgyűlési határozattal szerint 180 ftr.
3. Tiszteletdíj és fizetések: Pénztárnoki tiszteletdíj 10 ftra, melyet, mint alapítványt visszafizetett, 83 ftr 33 kr. Eljáró szinzi fizetésre 7 hóra 4 ftrtal 28 ftr.
4. Vegyes kiadások u. m. postabér, lemosolás stb. 9 ftr 95 kr.
5. Pénztári egyenleg 1879. december 31-én (a takarékpénztárban elhelyezve) 4853 ftr 33 kr. Összesen 6154 ftr 61 kr.

Kelt Debreczenben, 1879. decz. 31-én.
Megvizsgálók és helyesnek találták: Szepessy Gusztáv, Varga Lajos, Mandóky Béla, nyugd. int. elnök, Orvényi Ottó, nyugdíjint. pénzt. tagok.

Vagyon-állás.
A debreczeni színházi nyugdíjintézetnek az 1879-ik évi december 31-én.

I. Alapítványokban befizetett: 11 alapító által tett 100 ftrtal alapítvány 1100.
II. Jelzálogra kikölcsönzött tökében: 6 adósának évi 6 szinzi kamatra kiad. 640 ftr.
III. A szinügyegyleti kölcsön, melynek évi 6 szinzi kamati évi fizetését és a tökének 1882-ik évi december 31-től 1887. évi június 30-ig évi részletekben eszközöndő letörlesztését, a felsőbb kormányhatóság helybenhagyásával Debreczen sz. kir. város törvényhatósága biztosította és kikötelezte 21,800 ftr, 23,540 ftr.
IV. Pénztári egyenleg számadás szerint.
a) A debreczeni takarékpénztárnál elhelyezve a 11,153 sz. betéti könyvön 4599 ftr 87 kr, a 9630 sz. betéti könyvön 81 ftr 31 kr.
b) Egy db erdélyi urberi kötvény 100 ftr.
c) készpénz a pénztárban 72 ftr 5 kr.
Összesen 4853 ftr 33 kr.

V. Irodai felszerelési eszközök becsértéke 162. Összesen 28,555 ftr 33 kr.

Kelt Debreczenben, 1879. december 31. Megvizsgálók és helyesnek találták: Szepessy Gusztáv, Varga Lajos, Mandóky Béla, nyugdíjint. elnök, Orvényi Ottó, nyugdíjint. pénzt. tagjai.

Küzdött, fáradott, remélt!
Vot gyermek ábrándos vágyakkal, hiru képzelődéssel; volt hü feleség, ki elveszté földi édenét; volt istentett művésznő, kinek fonnyadt babéroszoruja lett vénségére egyedül vigasza.

Tapsolták, imádták, verseket szörtak lábai elé, százas versengtek egy pillantásáért, s most egy elagodt, meggyönyvdt öreg "mama", a kinek holnapután talán az életben utolsószor tapsolunk.

Vajjon megpihen-e majd a fáradt lélek, midőn 50 évi hü szolgálat után elhagyja azt a világot, melyen annyit alkotott? Vajjon elérte-e a remény edzette szárnyakkal ösmertelen világba szállt lélek, midőn 50 év mulva a nyugalmat keresi?

Azon a világon megantult bizni, remélni, küzdeni, mosolyogni, sirni, bizalmat veszteni, megtagadni jövőt s megnyugást nem találni, de mirel mindzt megantult, akkor a tükör egy aszott arcza anyóbat mutat, kinek életében meg csak egy vágya van, eljutni abba a másik világba, a hol a jórt jobban fizetnek, a hol a hűsége erényül tudják be, s a hol nincs anyai szenvedés.

"Zöldi mama" Debreczenben született. Szülei debreczeni szegényes, de tisztességes polgárok voltak. Atyja Szabó Péter, anyja Fehértai Zsuzsanna. — Juliánna 1816. november havában született. — A kis serdülő leányka az iskolában kitűnt szépsége s szorgalma által s nagyon szeretett verseket olvasgatni, és legnagyobb gyönyörűségét találta abban, ha egy-egy felkérésre, vagy más verset valaki előtt elszavalhatt.

Történt, hogy 1830-ban egy vándor színjátszó társaság vetődött Debreczenbe. A kis 14 éves Juliánának több ízben alkalma nyit a theatrumba el-ellátogatni, ugy annyira, hogy a kis leány költői lelkületé ugyancsak nagy hajlandóságot érzett a szinészkedésre. Szüleinek azonban erről egy szót sem mert szólni, mert hiszen azok a világrt sem engedték volna őt a komédiás életre. — Hogy, hogy nem, azonban elég az hozzá, hogy a kis Juliánna nem sokig fontolgatta a dolgot, nem szaladt se bíróság, se papoz, meg a kapufelának se köszönt, hanem felcsapott szinésznek s egy pár nap mulva már a szinjátszó társasággal Nagyváradon találta magát. — Ennek a társaságnak a szinzi volt az igazgatója s tagjai közt voltak Telepi, Lendvay, Fancsi stb.

Eleinte csak kis szerepeket játszott a kis Juliánna, de majd később 5 lett a vidéki szinésznet legjobb s legnevesebb naiv szinésznője. — Mikor nagyidőre abból kiöregedett, akkor drámai szerepeket játszott. — Kitűnt a kedves szerepek voltak: a "Griseldis", "Nápló", "Királyleány

tüz esetén, utána nézni, hogy a csatornák tiszták-e, felgyújtani minihelyt besetetedik a petroleum lámpákat a lépcsőzetben; sikos időben hamuval behinteni a kövezetet és elsőpórti a havat. Ha ezek közül valamelyiket elmulasztja, annak teszi ki magát, hogy a rendőrség megbírságolja, sőt titokban testileg is megbünteti, mégis minden ünneppon a jöhetetlenségig leissza magát, és a mi iszvoszcikunk (kocsis) még nagyobb mértékben lerészegszik a kapus társaságában.

Szerencsére a kocsis meg a kapus gajdos állapotokban nem kísérik meg kötelességeket teljesíteni, hanem egyszerűen elutnnek a láthatárról, reánk bizza, hogy nélkülök éljünk meg a nagy tudak. A kapus részegségének sokasos eredménye az első udvarában felhalmozott túzi fanak tetemes megapadása: a kocsis pedig arra kényszerit, hogy drokát béreljünk, a mi utóvégre is jobb, mintha egy kötyagos kocsis hajtsa, a ki a poros utcákat szegélyező ákacsáknak rothtatva, vagy teljesjűtében a rakpartról a kikötőre rothtatva, a mi megtörtént már némelyekkel. Mind a két egyén, józan korában derék, szorgalmas fizető, gyengécské szánja-bánja és szomorú történetet tud elbeszéli arról, hogy egyszer meg kísérette volt teljesen felhagyni minden szeszitaltal, de e miatt meggyűit a baja a hatósággal.

(Vége köv.)

"Debreczeni Ellenőr" tárczája

Vallomás.

— Leopardi Nerinának —
Szeretlek, mint a napfény
A tavaszt szereti
Mikor lelkéből első
Tűzcsókot küld neki.
Szeretlek, mint a csillag
Szereti az eget;
Nem gondolok a földdel
S világgal . . . csak veled.
Szeretlek, mint a mozi
A fölkelő napot.
Kitől lemondó szive
Uj fényt, erőt kapott.
Szeretlek, mint a harmat
A fris virágkehelyt,
Mely ártót, kékít, szerelmet,
Mindent magába rejt.
Szeretlek, mint a mennyet
A rég elkárhozott,
Kinek az, örök éítet
Feltámadást hozott.
Szeretlek, mint a hívó
Az Istent szereti,
Kijért az örömeiket
E földön megveti.

OROSZORSZÁGI KÉPEK.

— Egy felszabadult falu. —
Imhol, amott a falu utcáján porfelleg emelkededik s belőle halszik a kocsis vad "jehu"-ja. Herceg Viszkov Szergiusz hajtat misére parakladójában, azaz holmi rugó nélküli öszvér-szekeformában, melybe szélsébséggel ügető három tarka póti van lova. A nagy szakáru kocsis magas üléséből irgalom nélkül dolgozza fogatját és torkaszakadtából ordít, mert a zaj nélküli haladás nem illenék gazdája méltóságához, kivált mikor isteni tiszteletre megy valamely szent ünnepra.
Mert az a nap nem vanánap, hanem csak egyike azoknak a gyakran előforduló ünnepeknek, melyek valamelyik szent tiszteletére szenteltek és a melyeken még a rendszertit kevés munka is szünetel és az egész népesség a vallásnak s vutkinek szenteli magát. A herceg a francia irodalomban sokkal jártasabb, mint sem ne a Voltaire hiva lenne; de van elég esze arra, hogy valkása külső szertartásait el ne hanyagolja; mert ha ezt elmulasztaná, volt jobbágyai előtt még az a kevés tekintélye is elenyészne, a mi a felszabadulásból megmaradt.

Igy azonban a parasztság rabszolgái aláztatossággal viseltek hajdan ur irányában. Az igaz, nem borulnak többé két térdre előtte, mikor a templom pitvara előtt kiszáll kocsijából, mint régenten szoktak volt; de mely alázattal meghajtak magokat, "atyuskának" — bátyuska — szólják és pénzadományaiért hizelegnek neki. A herceg ily napokon kénytelen a parasztság között kiüríteni erőnyét és megöltívni (nagyon, de nagyon apró pénzzel) ismét kiüríteni; mert bár nehezen teik töie az adás, de illik neki a bőkezű játszani, valamit borynyádnak is illik az aszsony-népesség között leereszkedőnek és jótékonykann lenni.

Viszkovék jól tudják, hogy a mostani parasztság el van töltve oly eszmékkel, a melyek — zavargások idején nagy kellemetlenségeket okozhatnának a népszerűden nem halot el hozzájuk semmiféle hírlap, a falusi póga nem beszél politikáról, a páinka-korcsomat bérlő publikánus, haligatag, loyális egyén, még sincs oly paraszt, a ki ne zsörtölődne, hogy a czár — az ő jó atyjok — sokat tenne népeirrt, ha a nemesség hagyná.

Ezeket a dolgokat hallja e paraszt a faluján átutazó azon áhítatos zarándoktól, a kik helységéről helységre koldulva batolnak el Kievig; és hallja ezeket a házaló zsidóktól, a kik gyűlölik a kormányt, a czárt, a nemességet, még pedig ekeseredett gyűlölésséggel és a vidéket bebarangolva tele marokkal hintik az elégtelenség magvait; — és hallja a ti-

zenőt évi szolgálat után mogorván és pénz nélkül visszatérő katonáktól; azoktól az ordító fanatikus csapatoktól, a melyek valamely új gyurutt felekezettől egyszerre csak ott teremnek a faluban, egy pár óraig botorságokat kiabálnak, azután tovább lábolnak és hírek nem hallszik többé; — hallja ezeket az agrarius titkos társulatok kiküldöttjeitől, a kik annál keményebben terjesztik lázító tanaikat, mivel van módjuk megvesztegetni a rendőrséget, hogy békét hagyjon nekik.

A muzsik (paraszt) a világrt sem bánatán a czárt, a kit egy imád, mint minden jó kutejét; de ha jelt adnak a lázadásra, felel a czár nevében a nemesek és az adószedők ellen, jaj ekkor azoknak, a kik megkísérik okosan szólni hozzá, mikor fegyvert fogott azokért, a valósíthatlan vad álmokért, minők csak a tudatlanok és elnyomottak koponyáiban dererengenek.

A mértékletességi kérdés.

Odeaszaba érkeztünk egy futó látogatásra, lakunk egy sok emeletű házban, melynek dvornikja vagy kapusa felelős egyén, azonban sajnálattal kell megvallanunk, hogy gyakran részeg.

Ez a kapus szedi be a házbert a lakóktól és nyugtatza, a kétes jellemű egyénet és a kősa ebeket neki kell távol tartania a ház udvarától; neki kell lármát ütni

